

METODIKA UDL – ZAPOJENIE (ENGAGEMENT)

Téma: Afekt a variabilita v zapojení žiakov

Ciel: Učiteľ rozvíja prostredie, v ktorom môže každý žiak priniesť svoje autentické JA a zapojiť sa spôsobom, ktorý je preňho zmysluplný a bezpečný.

1. Východiská UDL – princíp „Zapojenia“

- UDL uznáva, že **neexistuje jeden univerzálny spôsob motivácie alebo angažovanosti**.
- Žiaci sa líšia vo svojich **identitách, emóciách, záujmoch a reagovaní na nové podnety alebo rutinu**.
- **Afekt (emócia)** je kľúčom k učeniu – ak sa žiak necíti bezpečne alebo motivovane, nemôže sa plnohodnotne učiť.

2. Čo učiteľ potrebuje sledovať a podporiť:

- Ako **žiak rozumie sám seba** – jeho záujmom, obavám, emocionálnym reakciám.
- Ako sa žiak cíti, keď má **zdieľať svoj názor alebo emóciu**.
- Aké sú **podmienky bezpečia a dôvery**, v ktorých sa žiak najlepšie zapája.
- Ktoré **formy práce** žiak preferuje – individuálne, skupinové, digitálne, kreatívne, rutinné.

3. Odporúčania do praxe:

- **Začínajte týždeň reflexiou** – napr. otázkami: *Čo ti tento týždeň môže pomôcť v škole? Na čo sa tešíš?*
- **Ponúknite viacero spôsobov zapojenia** – napr. hovorené slovo, tichý denník, kresba, pohyb.
- **Podporujte sebareguláciu** – napr. učením techník zvládania stresu alebo frustrácie.
- **Uznajte rôznorodosť identity** – žiaci nie sú len „žiaci“, ale aj súrodenci, pomocníci doma, športovci či introverti.
- **Zohľadňujte premenlivosť** – dnešné preferencie nemusia platiť zajtra. Nehodnoťte stálosť, ale posilňujte dôveru.

4. Otázky na sebareflexiu učiteľa:

- Dávam priestor žiakovi, aby sa mohol vyjadriť autenticky?
- Zohľadňujem, že niektorí žiaci môžu byť demotivovaní z bežného spôsobu výučby?
- Viem, čo aktuálne podnecuje motiváciu mojich žiakov? Viem, čo ich demotivuje?

5. Záver:

„Zdieľať“ neznamena len hovoriť. Znamená **vytvárať priestor**, kde môže byť každý žiak **počutý a pochopený** taký, aký je. V kontexte UDL to nie je doplnok, ale **základný pilier zmysluplného učenia**.

METODIKA UDL: ZASTÚPENIE (REPRESENTATION)

Téma: Zastúpenie – rôzne spôsoby prístupu k učivu

Ciel: Učiteľ prezentuje učivo tak, aby ho žiaci mohli vnímať, chápať a prepájať podľa svojich potrieb a skúseností.

1. Východiská UDL – princíp „Zastúpenie“

- Žiaci sa líšia v tom, ako vnímajú a rozumejú informáciám – senzoricky, jazykovo, kultúrne aj mentálne.
- Jedna forma prezentácie učiva nestačí – napríklad len čítanie z učebnice nemusí byť efektívne pre všetkých.
- Každý žiak si tvorí vlastný význam z informácií – záleží, či sa vie s obsahom stotožniť, pochopiť ho a prepojiť so životom.

2. Čo učiteľ potrebuje sledovať a podporiť:

- Či je učivo zrozumiteľné rôznym štýlom učenia (vizuálne, auditívne, kinesteticky).
- Či sa v obsahu nachádza viacero pohľadov, kultúr a jazykov.
- Ako žiak interpretuje, prepája a aplikuje nové poznatky.
- Či má žiak možnosť vybrať si formu, v ktorej učivo najlepšie chápe.

3. Odporúčania do praxe:

- ● **Kombinujte formy prezentácie** – video, obrázok, hovorené slovo, text, schéma.
- ● **Vysvetľujte kľúčové pojmy viacerými spôsobmi** – cez príklad, metaforu, zážitok.
- ● **Zaradte príklady z rôznych kultúrnych a sociálnych kontextov.**
- ● **Využívajte grafické organizéry, mapy, farebné kódovanie** – pomáhajú pri porozumení.
- ● **Ponúknite opakovanie** – niektorí žiaci potrebujú viac času alebo iný vstup, aby informáciu spracovali.

4. Otázky na sebareflexiu učiteľa:

- Uvažujem nad tým, ako rôzne žiaci spracúvajú nové informácie?
- Vytváram dostatočne rôznorodé vstupy, aby si každý mohol nájsť „svoju cestu“ k učivu?
- Dávam žiakom možnosť prepájať učivo so svojou kultúrou, jazykom alebo zážitkami?
- Pristupujem k zastúpeniu ako k esenciálnemu nástroju inklúzie?

Prečo je zastúpenie dôležité?

Každý žiak vníma a spracúva informácie inak. Rozdiely môžu byť dané:

- zmyslovým postihnutím (napr. slepota, hluchota),
- špecifickými poruchami učenia (napr. dyslexia),
- kultúrnym alebo jazykovým zázemím,
- individuálnym spôsobom myslenia a poznávania.

Ak má byť učenie inkluzívne, obsah musí rešpektovať tieto rozdiely. Nestačí podať informáciu „jediným spôsobom“ – **je potrebné zabezpečiť viacero spôsobov reprezentácie**, ktoré podporujú porozumenie u každého žiaka.

Ciele metodiky

- Podporiť porozumenie učiva u všetkých žiakov bez ohľadu na ich schopnosti a zázemie.
- Zabezpečiť, že sa v obsahu vzdelávania odrážajú rôzne identity, perspektívy a kultúry.
- Uľahčiť prepájanie nových poznatkov so životnou skúsenosťou žiaka.

Odporúčané prístupy pre učiteľov

1. **Viacere formy prezentácie učiva**
  - Používajte **text, obrázky, videá, grafy, gestá, manipulatívne pomôcky**.
  - Kombinujte vizuálnu, sluchovú a kinestetickú formu.
2. **Podpora porozumenia jazyka a symbolov**
  - Vysvetľujte nové pojmy pomocou príkladov, prekladov, vizualizácií.
  - Pracujte s multimediami nástrojmi a podporným materiálom (napr. piktogramy, glosáre).
3. **Rôznorodosť perspektív a príkladov**
  - Zapájajte **príbehy z rôznych kultúr**, pohľady rôznych skupín.
  - Diskutujte o tom, **kto je a kto nie je zastúpený** v učive.

Praktické tipy

- Vytvorte **plagáty, myšlienkové mapy, modely**, ktoré doplnia písomný text.
- Zahrňte do výučby **životné príbehy žiakov alebo ich rodín**.
- Povzbudzujte žiakov, aby **vysvetľovali vlastnými slovami** a používali vlastné ilustrácie.

5. Záver

Neexistuje jediný správny spôsob, ako reprezentovať vedomosti. Čím **viac spôsobov reprezentácie** učiteľ využije, tým **viac žiakov zapojí do procesu učenia**. Zastúpenie v rámci UDL nie je len o forme – je to aj o **rešpekte, rozmanitosti a rovnosti šancí**.

„Zastúpenie“ nie je len forma, ale postoj. Ak chceme, aby sa učili všetci, musíme im dať viac ako jednu možnosť porozumieť. **V UDL je rozmanitosť v prezentácii nie luxus, ale nutnosť.**

METODIKA UDL: AKCIA A PREJAV (ACTION & EXPRESSION)

Téma: Rôzne formy akcie a prejavu vo vzdelávaní

Ciel: Učiteľ umožňuje žiakom ukázať, čo vedia – rôznymi spôsobmi a v čase, ktorý im vyhovuje.

1. Východiská UDL – princíp „Akcia a prejav“

- UDL uznáva, že žiaci sa líšia v schopnostiach konať a vyjadrovať sa – nie každý vie písať, hovoriť, alebo vystupovať na verejnosti.
- Vyjadrenie vedomostí si vyžaduje stratégiu, prax, plánovanie a organizáciu.
- Dôležité je rešpektovať tempo, štýl a možnosti vyjadrenia každého žiaka.

2. Čo učiteľ potrebuje sledovať a podporiť:

- Ktoré spôsoby prejavu sú pre žiaka prirodzené a bezpečné.
- Ako žiak organizuje svoju prácu – či má plán, nástroje, dostatok času.
- Či žiak potrebuje technologickú alebo organizačnú pomoc (napr. diktafón, šablónu, podporné otázky).
- Ako reaguje na výzvy – či vie dokončiť úlohu aj v inom formáte.

3. Odporúčania do praxe:

- **Ponúknite voľbu formy výstupu** – písomná práca, video, obrázkový záznam, grafické znázornenie, prezentácia.
- **Modelujte postup práce** – ukážte, ako si rozvrhnúť čas, ako začať, ako sa opraviť.
- **Podporte učenie cez pohyb** – gestá, manipulácia s predmetmi, fyzické aktivity.
- **Vytvárajte podporné prostredie** – časový manažment, plán úlohy, nástroje na spätnú väzbu.
- **Oceňujte rôzne cesty k výsledku** – sústreďte sa na porozumenie, nie len na formu.

4. Otázky na sebareflexiu učiteľa:

- Dávam žiakom možnosť vybrať si spôsob, ako vyjadrí svoje poznatky?
- Podporujem ich v tom, aby skúšali nové formy prejavu?
- Zabezpečujem čas a nástroje na plánovanie a dokončenie úloh?
- Vnímam rôzne výstupy ako rovnocenné prejavy porozumenia?

Prečo je dôležité rešpektovať rôzne spôsoby vyjadrovania a činnosti?

Každý žiak sa učí a vyjadruje inak.

To, ako sa pohybuje v učebnom prostredí, ako vykonáva úlohy a ako ukazuje, čo vie, môže byť veľmi rozdielne v závislosti od jeho schopností, potrieb, skúseností alebo situácie.

Niektorí žiaci vedú výborne písať, ale ťažko sa vyjadrujú ústne. Iní zas potrebujú k

vyjadreniu obrázok, pohyb, alebo konkrétnu pomôcku. Tieto rozdiely sú prirodzené – a v inkluzívnom vzdelávaní ich potrebujeme rešpektovať a podporovať.

Ciele metodiky

- Umožniť všetkým žiakom zmysluplne sa zapojiť do učenia a vyjadriť to, čo sa naučili.
- Poskytnúť žiakom **výber spôsobov, akými sa môžu vyjadriť a konať**.
- Rozvíjať samostatnosť, schopnosti plánovania a stratégie učenia.

Odporúčané prístupy pre učiteľov

1. **Viacero možností vyjadrenia**
  - Povolíť ústnu, písomnú, grafickú, výtvarnú či pohybovú formu výstupu.
  - Pracovať s hlasovým záznamom, videom, myšlienkovou mapou, modelom, rolovou hrou atď.
2. **Podpora rozvoja zručností potrebných na vyjadrovanie**
  - Učiť žiakov **plánovať, organizovať si myšlienky, zvoliť vhodný spôsob prezentácie**.
  - Pomáhať im vytvárať **štruktúry, osnovy, kontrolné zoznamy a cvičenia** na zlepšenie výrazu.
3. **Zohľadnenie prístupnosti a individuálnych potrieb**
  - Poskytovať **asistované technológie, čitateľné formáty, vizuálnu podporu**.
  - Rešpektovať tempo, stresovú záťaž alebo fyzické obmedzenia žiakov.

Praktické tipy

- V projektoch umožnite žiakom zvoliť formu výstupu (napr. písomná práca, video, model, scénka).
- Vytvorte priestor pre alternatívne formy odpovede (napr. kresba, hlasová nahrávka).
- Spoločne s triedou si pripravte „banku spôsobov“, ako môžu žiaci ukázať, čo sa naučili.

5. Záver:

„Prejav“ nie je len test alebo odpoveď pri tabuli. Je to možnosť žiaka ukázať, ako premýšľa, cíti a chápe svet – vlastným spôsobom. Ak UDL učí čokoľvek, tak to, že rôznorodosť prejavov je znakom funkčného učenia, nie problémom.

Nie všetci žiaci sa môžu učiť alebo vyjadrovať rovnako.

Úlohou učiteľa nie je „prispôbiť žiaka zadaniu“, ale **ponúknuť také spôsoby práce a výrazu, ktoré sadnú rôznym žiakom.**

Viac možností konania a prejavu = viac inklúzie v triede.